

ЕВТИМИЙ ТЪРНОВСКИ ЖИТИЕ НА СВЕТИ ЙОАН РИЛСКИ ЧУДОТВОРЕЦ

Превод от старобългарски: [Неизвестен], —

chitanka.info

ЖИТИЕ НА СВЕТИ ЙОАН РИЛСКИ ЧУДОТВОРЕЦ^[0]

С право биха ни упреждали, ако отминем с мълчание житието на блажения Иван и не предложим на ревностните любители на добродетелтанеговия основоположен образ. Защото това житие ще бъде в състояние не само да издигне към подобна слава ония, които следват по стъпките на този великан с многото си трудове, но да даде успех на онези, които малко му подражават, пък и просто на слушателите да стане причина за голяма полза. Понеже запазено в паметта, то малко по малко ще ги подбужда към подражание като някаква духовна искра. Впрочем, постарахме се красиво да разкажем онова, което неопитно и простовато е било написано за него, като сме убедени, че повестта за отците весели боголюбивите души и ги подтиква към по-голяма ревност. И сега, като поставяме начало на повестта, ние призоваваме благодатта на самия светец, която изобилно е получил от Бога, за да не сгрешим поради незнание и по този начин да лишим слушателите от по-добрата полза!

Родителите на блажения Иван бяха много благочестиви, българи по произход, родени и възпитани в село Скрино, в пределите на град Средец (София). Живеейки в това село и подвизавайки се в благочестие и милостини, родиха двама сина, един от които беше чудният Иван. Добре възпитан, той във всичко се покоряваше на своите родители и им оказваше нужната почит, постоянно пребъдваше в страх Божий, не се отделяше от църквата, а с внимание угаждаше на Господа с пост и молитва. И цял бе пленен от любовта към Бога, духът му гореше към Господа като дърво, насадено при водни извори. Като мина доста време и родителите му умряха, някои хора, завистливи и лениви към доброто, започнаха да го корят като го наричаха негоден за

светския живот. Отегчен, той взе едно добро решение: раздаде своето имущество в ръцете на бедните и отдаде безпрепятствено кесаревото кесаря, за да може безпрепятствено да отдаде Божието Богу. А Бог, Който е рекъл да изгрее светлина от тъмнината и Който някога заповядал на Авраама да излезе от своята земя и от своя род и да отиде в земята, която Той ще му покаже, се яви насън и на него, като му каза съвсем същите думи и му показа мястото, където ще може да Му угоди. Като се събуди и размисли върху смисъла на видението, пламна от желание като елен за водни извори, въоръжи се като друг Давид против духовния Голиат, взе според древната повест три камъка — вярата, надеждата и любовта, облече се в бронята на правдата и възложи на главата си божествения покров като шлем на спасението, постъпи в един от тамошните манастири и подстрига косите си заедно със страстите и похотите. И след като остана там известно време, за да се обучи в подвижничеството, остави земното на земните и света заедно с неговия господар, без да вземе нищо със себе си освен една кожена дреха, и дойде в показаната му планина, направи си малка колибка от храсталак и живееше в нея, като смиряваше тялото си с пост и бдение и пееше с Давида: „Ето, отдалечих се, бягайки, и се поселих в пустинята, и чаках Бог да ме спаси от малодушието ми и от бурята“. Вдигаше чистите си ръце за молитва без гняв и съмнение, за храна нямаше нищо освен билките и тревите, които земята по навик ражда за добитъка, и викаше: „като добиче бях пред Тебе. Но аз съм винаги с Тебе.“ И пиеше вода, която изобилно тече от изворите. Но и самите билки не ядеше до пълна ситост, а много малко и то след залез слънце. Също и водата, само колкото да прохлади своите вътрешности. Кой би могъл да опише трудовете, които тогава вършеше той? Особено извора на сълзите му кой би могъл достатъчно да ни опише, всенощните му състояния и коленопреклонения? А демоните много пъти се преобразяваха във вид на разни зверове и идеха с желанието да го уплашат и прогонят. Но героят си оставаше непоклатим от техните коварства като някоя твърда скала, която разбива нападащите върху нея вълни и ги връща назад, или още по-право да го речем — като диамант, върху който никакво желязо не прави драскотина.

След доста време се пресели оттам на друго място, където намери много тъмна и мрачна пещера и се всели в нея, като увеличаваше подвижите си и все повече разпалваше желанието си и

като трудолюбива пчела влагаше медни сокове в скривалищата на сърцето си. Когато той се намираше в това положение, братовият му син Лука тайно от баща и майка дойде в пустата гора, където обитаваше преподобният, и с много труд едва успя да го намери. Блаженият, като го видя да идва отдалеч, най-напред го помисли за привидение, поради което се отдаде на молитва. А той, като се приближи, падна по лицей просеше неговото благословение. Блаженият, като се убеди, че е истина, а не привидение, го сподоби с благословието си и го попита защо е дошъл. Момчето му разказа всичко за себе си и веднага беше прието. Преподобният, като се видя вече с него и като кедър ливански размножен, възнасяше благодарствени песни към Бога и винаги имаше в устата си казаното в псалтира: „Незлюбивите и правите се прилепиха към мене.“ И то беше с него в пустинната гора като незлюбиво агне, което пасе при истинския пастир, като втори Авел и Исаак, като подражател на Предтечата Йоан, възпитания в пустинята от детството си.

Но както прави някогашният Денница, който сега стана наследник на тъмнината поради своята гордост? Горделивият враг не можеше да търпи добродетелите и подвизите на преподобния, изпълни се със завист, зачена неправда и роди беззаконие. При брата на светеца дойде някакъв познат, намери го завладян от естествена печал и недоумение поради изчезването на момчето и му рече следните думи: „Иван, брат ти те лиши от опората на твоята старост и от наследника на твоя дом. Той дойде нощем тук, взе твоето момче и го държи при себе си. И ако ти не го вземеш оттам, то ще стане храна на горските зверове. Дойди да ти покажа мястото, а ти иди бързо и вземи своя потомък!“ като чу това, братът се облече в омраза като в дреха и облакът на гнева го обгърна. И какво не каза, и какво не направи по адрес на невинния?! Дяволът го поведе, доведе го в пустинната гора, като го учеше и разпалваше как да оскърби преподобния. И когато приближиха мястото, показва му пещерата отдалеч и веднага замина. А той отиде и намери светеца. И какво не му стори тогава: досаждаше му с упреци, наричаше го „какогер“ и измамник и крайно негоден за светския живот! Вдигна дървета и камъни, за да го убие. А какво правеше в това време кроткия ученик на кроткия Господ? — Стоеше мълчалив, без нищо да каже, а в ума си повтаряше: „Аз пък като глух не чувам и съм като няма, който не отваря устата си!“

И като грабна гневно момчето, с викове го оттръгна от Божията планина, тучната планина, „на която Бог благоволи да обитава“, и се връщаше към широкия свят. Видял това блаженият и разбрал коварството на дявола, обхвана го облакът на скръбта и като се обля в сълзи, падна по лице, молейки се и казвайки: „Господи, Ти си рекъл: «и Ме призови в скръбен ден; Аз ще те избавя». Избави ме сега Владико! Погледни на мене с милосърдно око и прогони скръбта на сърцето ми! Направи с мене личба за добро, защото си благословен във вечни векове, амин!“ След молитвата седеше и тъжеше, задето го бяха лишили от момчето, защото се боеше, че може да се оплете в житейските грижи на тоя свят. Но какво направи Бог, Който е заповядал да оставят децата да дойдат при Него? И тук каза на бащата, макар и не с думи, но на дело: „Оставете децата да дойдат при Мене защото на такива е царството небесно!“ Както вървяха по пътя, змия ухапа момчето и венага смъртта го взе с кротките си длани. Като видя това, бащата беше в недоумение какво да прави. Но се върна при преподобния и със стеснение и скръб му съобщи за станалото по пътя. А той му нареди да го погребе и да се върне у дома си, което и направи. Преподобния прослави Бога за това и вече не скърбеше.

В тази пещера дванадесет години без никакво телесно удобство, като увеличаваше подвизите и страданията си. Дяволът виждаше това и не преставаше да го напада понякога с униние, някога с леност, а много пъти със страхове и привидения. Но диамантената душа на Иван съвсем не можеше да бъде уловена от неговите козни, а винаги пееше: „Обиколиха ме, както пчели обикалят (мед), и угаснаха като огън в тръне: с името Господне аз ги повалих.“ Доста дни минаха, докато един ден по дяволско внушение разбойници грубо нападнаха светеца, биха го немилостиво, блъскаха го, влачиха го и го прогониха от това място, като му забраниха вече да не доближава нататък. Той и в това се подчини на своя Господ, Който казва: „кога ви пъдят от един град, бягайте в друг“. Не от град в град, а от гора в гора минаваше светецът и отиде на друго място, на доста разстояние оттук, и като намери там огромен дъб, засели се в него по примера на древния Авраам. Но оня под Мамврийския дъб чудесно угости на Света Троица и я изпрати, а този имаше жив в себе си Самия Бог, почитан в Троица, и без никакво униние здраво изпълняваше първоначалния си подвиг. И какво направи Бог Който всичко нарежда за полза на човека? Както някога в

пустинята ороси манна на еврейския народ и изпълни с блага гладните, по същия начин и тук заповяда на земята да роди сланутък за храна на светеца. И се хранеше с него, като успокояваше малко немошната тялото и запълваше празнотата на стомаха, като минаваше в сърцето си възход върху възход, като източваше извори сълзи и напояваше браздите на душата си и процъфтяваше класовете на добродетелта.

Но Бог, Който е рекъл да изгрее светлина от тъмнината и Който изнася наяве тайните на мрака, не пожела дълго да стои скрит градът наврѣх планината, а благоволи да изяви неговата добродетел. Патири пасяха близко някъде стадото си, както ония някога при Христовото рождество, и докато овцете кротко си пасяха, изведнѣж се втурнаха да бягат не по никакъв редовен път, а по пусти, стрѣмни и непроходими места, и спряха чак като дойдоха до мястото, където беше преподобният. Патирите ги гониха и понеже не можаха да ги спрат, те дойдоха, дето бяха застанали овцете, и като видяха светеца, почудиха се. И започнаха да го разпитват: „Кой си ти, откъде си и как си дошъл тук? Какъе е животът ти и кое е родното ти място?“ А той им отговори: „Според апостола моят живот е на небесата, отдето очаквам Спасителя. Отечеството ми е горният Иерусалим. А родината и градът, които тук са ме възпитали, не е ваша работа да разберете. Но понеже се намерихте тук, нека ви нахраня с пустинническа храна!“ И позволи им да вземат от растящия там сланутък. И те взеха и ядоха до насита. А когато ги изпрати да си върят, един от тях тайнои наскуба сланутък и радостно тичаше след другарите си. Като ги настигна, показва им стореното, а те се струпаха и го разграбиха от ръцете му. Но като започнаха да отварят чушките на зърната, нищо не намериха в тях. И веднага се разкаяха, върнаха се, разказаха на блажения и поискаха прошка за стореното. Той им прости, но има каза: „Тѣй благоволи всесилния Бог, чеда мои: тук да расте и тук да се яде.“ Те се удивиха на чудото и си заминаха, като хвалеха и славеха Бога за всичко, лоето видяха и чуха, и като разказваха за него по цялата онази страна и по околните села.

Някои христолѹбци пожелаха да отидат при светеца и да получат неговото благоволение. Някой си човек, от много години смущаван тежко от нечист дух, като видя да отиват, трѣгна след тях с желанието да се освободи от своя недѣг. И когато бяха на около едно поприще далеч от светеца, веднага го стресе нечистия дух и викаше:

„Огън ме гори и не мога да вървя напред!“ Тогава те го вързаха и го влачеха насила. Като стигнаха при преподобния, паднаха на земята да му се поклонят и просеха неговото благословение. Той изпълни молбата им и ги попита за причината на посещението им. Те му разказаха за себе си и за бесноватия, като му се кланяха и се молеха да го излекува от недъга му. Но Иван никак не се надяваше на себе си, а на Бога, Който животвори мъртвите и ги нарича несъществуващото като съществуващо, затова рече: „Тази работа не е за нас, чеда мои, защото само Бог може да изгонва демоните. А ние сме като вас човеци и сме обременени със същата немощ!“ Защото следваше гласа на Господа, който заповяда: „Когато изпълните всичко вам заповядано, казвайте: «ние сме слуги негодни».“ Но те твърде много настояваха в молбата си. Като ги видя толкова настойчиви и неотслабно да го принуждават, падна на земята облян в сълзи, въздъхна от дулбините на сърцето си и рече: „Боже, Комуто се покланяме в Света Троица, Който си сътворил всичко видимо и невидимо, от Когото всичко се бои и трепери, помилвай Своего създание, Господи, и не поради нашата праведност, но поради Твоята благодат и щедрост не оставяй този човек още дълго да бъде измъчван! Не съм достоен благий Господи, да произнеса твоего пречисто име с моите нечисти и скверни устни, обаче призовавам Те на помощ, като се надявам на Твоята благодат! Защото Сам си обещал с клетва на устата на Твоите слуги пророците, че не искаш смъртта на грешника. Затова всички припадаме пред Тебе и Те молим: Послушай ни от Твоего небе, защото си благословен във вечни векове амин.“ Като се помоли така, веднага демонът излезе от човека и той стана здрав и славеше и хвалеше Бога. Спътниците му, като видяха това, бяха обхванати от ужас, и придобиха още по-голяма вяра към светеца, и го молеха да останат с него. Но той не позволи, а като ги насатави подробно и ги нагости достатъчно от своя сланутьк, ги отпрати у дома им и им забрани вече да идват при него. Те се завърнаха, като имаха за свой благополучен спътник бившия бесноват. Оттогава тръгна славата за него по цялата онази страна и всички хвалеха Бога, като питаеха голяма любов и ревност към него.

А смиреномъдрият Иван, като виждаше всичко това, замина оттам, понеже се боеше от човешката слава, а държеше на божествената, и сладко си пееше: „А мене е добре да се приближавам към Бога! На Господа Бога възложих упованието си!“ И като намери

една много висока скала, веднага възлезе на нея, както някога Моисей боговидецът възлезе на Синайската планина в незаходимия мрак на боговидението. И този получи като него богописани заповеди, само че не на каменни скрижали, а върху скрижалите на сърцето, оросяваше скалата със сълзите си, а с всенощните бдения и въздишки принасяше стократен плод от своите трудове, като сам беседваше със Самия Бог и с леки криле шестваше към небето, като търпеше нощния мраз и дневната жегата. Незаспиващото Око, като гледаше това негово доблестно търпение, му даваше невидимо сила и издържливост. Дяволът пък, който ненавижда доброто, не изтърпя дълго този героизъм на преподобния, а като взе със себе си легион демони, жестоко го нападнаха и какво ли не му направиха: биеха го, влачеха го, хвърлиха го от скалата и си отидоха, като го мислиха вече за мъртъв. Светият, като полежа там доста време и като дойде на себе си, стенеше и изнемогваше, тъжеше и си говореше: „Защо униващ, душо моя, и защо се смущаващ? Уповавай се на Бога, защото аз още ще славя Него, моя Спасител и моя Бог.“ И като стана, пак се изкачи върху скалата и продължаваше да изпълнява първото си правило, след като положи Всевишния за свое прибежище. А Този, Който поглежда към земята и я прави да трепери, погледна с милостиво око на Своя угодник и заповяда на Своя ангел да му носи храна всеки ден. Така и над него се изпълни писаното: „Хляб ангелски яде човек.“

Тогава се понесе слух за него, както казахме, та чак царят чу и пожела да го види. Тогавашният благочестив цар Петър, който държеше скиптър на българското царство, дойде в град Средец (София) и като чу за преподобния, изпрати девет опитни ловци да го издирят, като им заповяда да не се връщат, докато не го намерят. Като получиха царската заповед, те по-бърже от словото пристигнаха в Рила, много дни обикаляха и нищо не намериха, изтощиха се от глад и бяха в недоумение: защото нито смееха да се върнат при царя, нито пък можеха да се скитат гладни по пустинната планина. Но страхът превъзможваше глада и не преставаха да търсят. Твърде късно по едно време намериха някакъв знак, по който стигнаха до пребиваването на преподобния, като попросиха неговото благословение. Той им даде благословението си, попита ги за причината за тяхното дохождане и те всичко му откриха. Понеже с окото на душата си видя, че не са яли от пет дни, предложи им трапеза и с един малък хляб любезно ги нагости,

който насити пет хиляди души с пет хляба, Той и тук насити девет души с един хляб! И, о чудо, както там останаха доста трохи, така и тук остана половин хляб! Това като видяха ловците, бяха удивени: в началото помислиха, че един цял хляб няма да им стигне, а след като се наситиха, остана половината. И като се завърнаха, подробно разказаха всичко на царя.

Той се разпали от ревност и радост и се затече като елен по жетва към водни извори: взе със себе си своите най-приближени и бързо се устреми към планината. Но като стигнаха до Рила, се натъкнаха на много висока и непристъпна скала и се върнаха, понеже не можаха да преминат по-нататък. И веднага се възкачиха на друга висока планина, която околното население наричаше Книшава, а оттам му показаха планината и скалата, където живееше преподобният. Но царят не можа да отиде там поради стръмнината и суровостта на мястото, а изпрати двама от своите любимци да го молят и да го поканят, за да се сподоби с неговото благословение: защото твърде много желаше да го види. Момците приеха царската заповед, скоро отидоха там и всичко откриха на светеца. Но той каза, че това не може да бъде: „Обаче, чедо мои, кажете на царя: Положеният труд и решителност са принесени на Бога като благоуханно кадило и са приети. Ти обаче бързо си иди оттам, понеже мястото е стръмно, за да не би да пострадаш със своите спътници. А наше смирение не ще можеш да видиш в настоящото време, а в бъдещето непременно ще се видим един друг и ще се насладим на тамошната неизречена радост, ако своевременно препратим там плодове, достойни за покаяние. Но постави шатрата си навръх планината, за да я видя, и аз ще произведа дим, за да го видиш ти: само така да се видим един друг е заповядано засега!“ Светият отец направи дим като стълб до небето, цар Петър видя неговия знак, а светецът погледна шатрата на царя и двамата прославиха Бога, и се поклониха един на друг.

Царят се опечали, като смяташе че е изгубил нещо велико, и си отиде с много тъга и скръб. И щом влезе в двореца, веднага му изпрати за благословение доста злато заедно с разни овошки, каквито подобава на монаси. Изпрати също и следното писмо: „Цар Петър до всечестния пустинножител Иван. Чух за боголюбивия нрав на твоята душа, за поселяването ти в пустинната планина, за безплътното ти ангелско житие, за решителното ти напускане на света и твърде много желаях да

видя твое преподобие и да с енасладя на твоите медоточиви слова, като смятах, че ще получа голяма полза, ако бих видял твоето лице. Понеже желанието за богатство и празна слава и сладости не оставят такива като нас, блуждаещите в морето на тоя суетен живот, да вдигнем очи към чистото и безплътно житие, защото душевните ни очи се помрачиха от светски скърби и метежи, ето сега, като събуден от някакъв дълбок сън, пожелах да видя твоя светиня. Но понеже аз, окаяният, бях лишен и от тази благодат поради множеството мнои грехове, покланям се пред твое преподобие и те моля да ни изпратиш някаква утешителна отрада, за да прохладиш зноя на нашата печал! Защото твое преподобие знае какви светски бури и какви метежни облаци обикновено вълнуват царските сърца!“

Блаженият Иван склони към тази молба и към постническите храни, за да смири гордостта, но към златото никак, и му отговори: „Бедният Иван до благочестивия самодържец на българския скиптър, цар Петър. Цялото твое прошение да изпълня, няма да ми бъде полезно. Но заради твоята вяра и усърдие към мене приемам постническите храни, а златото сам си го имай, защото то много вреди на монасите, а най-вече на живеещите в пусти и безутешни места. И защо ли му трябва злато на оня, който нито хляб приема до насита, нито вода за погасяване на жаждата си? Защото за нас животът е Христос, а смъртта — придобивка. А на твоята държава то е потребно. Обаче и ти, който си украсен с диадема, не трябва да намираш наслада в него, защото е казано: «кога се увеличи богатството, не привързвай сърце към него». И макар да е писано: «Държавата на царя е богатството», но то е да го употребява за оръжие и войнство, не за своите сладости — а най-вече за сакатите и бедните, за голите и бездомните. Затова, ако искаш да наследиш и небесното царство заедно със земното, бъди щедър, както нашият небесен Отец е щедър! Не се уповавай на неправдата, не желай грабителство! Бъди кротък, тих и достъпен, имайки отворено очите си за всички! Елеят на твоята милост да се лее над всички, «нека лявата ти ръка не знае, какво прави дясната»! Бедните да излизат радостни от твоята палата! Твоите князе да носят похвали на езиците си! Твои чеда да бъдат въздишките и сълзите! Споменът за смъртта винаги да посещава ума ти! Твоята мисъл безленостно да мечтае за възделеното царство! Валяй се в нозете на твоята майка църквата, усърдно припадай и върха си

прекланяй пред нейните първопрестолници, та Царят на царете и Господ на господарите, като види това твое усърдие, да ти даде благата, които око не е видяло, ухо не е слушало и човеку на ум не са идвали, и които Бог е приготвил за ония, които го обичат.“

Това като прочете, царят смяташе, че е получил нещо велико, и с любов целуна това писмо и го носеше в пазвата си като някакво скъпо съкровище и като го прочиташе честичко, прогонваше от себе си тъматата на светския шум.

Блаженият Иоан преживя на това място всичко седем години и четири месеца, без да си позволи леност или униние нито за един час, а по скоро прибавяше ревност към ревността и усърдие към усърдието, или, накратко казано — в старческата си възраст проявяваше юношески устрем. Мнозина идваха при него, като носеха своите болни, по неговите молитви ги получаваха здрави и си отиваха. Понеже неговата голяма слава се разнесе по цялата оная земя, мнозина поревнуваха на неговото добродетелно житие, пожелаха да живеят с него, построиха църква в близката пещера и създадоха манастир. А той добре се грижеше за своето стадо, мнозина доведе при Господа, извърши големи и преславни чудеса и стигна до дълбока старост. Като разбра за своето преселение при Господа, се отдаде на молитва, като проливаше горещи сълзи от очите си и коленичил на земята, казваше: „Боже Вседържителю, приеми ме, грешния и недостоеен Твой раб, и ме причисли по Своята милост към ликовите на Твоите избраници, защото нищо добро не извърших на земята, благий ми Боже! Заради това моля Твоята благост да ми изпрати добър ангел, за да не ми попречат на възхода лукавите духове!“ Повика и своите ученици и много ги поучи, като им заповяда да пазят устава: „И подир моята смърт да не страдате безутешно, защото няма да ви оставя, а невидимо ще бъда с вас!“ Заповяда им да бъдат прилежни в постническите трудове, всички подред разцелува, причасти се с божествените Христови Тайни, легна на земята, вдигна ръце към небето и като рече: „Отче, в твоите ръце предавам духа си“, веднага предаде духа си в Божиите ръце, след като преживя около 70 години, в 946 г. от възплъщението на Бога Слово, на 18 август, в царството на благочестивия български цар Петър и византийския император Константин Багрянородни, сина на император Лъв премъдри.

Учениците му с много сълзи обливаха нозете му, обвиваха в плащаница священото му тяло и го положиха в дървен ковчег. И веднага бързо узнаха навсякъде за смъртта на преподобния и всички се стичаха на гроба му да видят свръхестествено видение: тялото му без никакво изменение изглеждаше като заспало и издаваше неизречено благоухание. Недъгавите се молеха, просеха изцеление и се радваха, като се освобождаваха от своите болести. След като минаха 40 дни, светецът се яви на старшия си ученик насън, като заповяда да погребат тялото му в земята. Като стана от сън, той изпълни на дело заповедта. И оттогава скъпият гроб се превърна в извор на чудеса за пристъпващите с вяра. Като мина известно време, от гроба на светеца започна да излиза неописуемо благоухание, пък и сам се яви на учениците си насън и заповяда да пренесат мощите му в град Средец (София). Тогава отвориха ковчега и видяха тялото му цяло. Незасегнато от никакво тление, то изпущаше хубаво благоухание, и насърчаваше всички към божествена ревност. Като извършиха обикновеното богослужение, с почести пренесоха честните му мощи в славния град Средец (София) и ги положиха в църквата „Свети евангелист Лука“, както се предполага в 980 г. Отпосле някой си благочестив човек от Пеонските планини на име Грудас съгради църква на светеца, в която бяха пренесени честните мощи, продължаващи да вършат дивни и преславни чудеса. Георги Скилица например, който беше грък по рождение и управител на Средец. Понеже тогава цяла България се намирал под византийско робство, и който впоследствие написа житие на преподобния, с вода от честните мощи получи изцеление на своята нетърпима болест, която карийно беше изтощила естествената му сила. Но и самият византийски император Мануил Комнин, който по същото време се намирал в град Средец поради някои държавни дела, чрез помазване с елей от кандилото пред ковчега на преподобния получи съвършено изцеление от болестта, която му се появи в мишцата, сгърчи жилите му и го мъчеше, като не му даваше и нощно време да затвори очи за сън.

При царуването на византийския император Андроник Комнин унгарски войски начело със своя крал Белла Трети плениха чак до град Средец българската земя, която тогава се намирал по гръцко иго, и всичко покори под свои нозе. Тогава взеха със себе си и мощите на преподобния и ги откараха в своята страна: понеже карлят беше чувал

за дивните чудеса на преподобния, затова заповяда честните му мощи да бъдат положени в град Остригом, където те също така вършеха дивни и преславни чудеса, като прогонваха от хората всеки недъг и всяка болест. След като се разнесе слух по цялата оная страна и всички се стичаха там, дяволът, който ненавижда доброто, не търпеше дълго да се слави преподобния, а рани сърцето на епископа в оня град със стрелата на неверието, и нито той пожела да дойде на поклонение пред мощите на преподобния, нито пък на другите позволяваше да дохождат, като казваше: „Аз много добре зная всички светци и никъде не намирам тогава със светците!“ и веднага Божият праведен съд наложи юзда на езика му и той онемя напълно, като не можеше да говори. Които видяха това чудо, се изплашиха, а той махаше с ръце и си оставаше ням, както Предтечевия баща Захария. Като се опомни и поразсъди за причината на своето онемяване, той разбра, че пострада поради неверието си в светеца. Затова бързо се затече към ковчега на светеца и като го обля с горещи сълзи, прояви сърдечно съкрушение. А Божият угодник и във всичко Христов подражател Иван не пожела дълго да го измъчва, а скоро развърза връзките на езика му и го направи да говори хубаво. Получил това, епископът изливаше своята непрестанна благодарност към Бога и Неговия угодник. Които чува и видяха това, проявяваха още по-голяма вяра и усърдие към светеца. И много други дивни чудеса извърши преподобният в унгарската земя, които не бихме имали време да разкажем подробно. Когато кралят узна всичко това, го обхвана страх и ужас. Затова украси със злато и сребро ковчега на светеца, благоговейно целуна честните му мощи и с големи почести ги върна пак в Средец и ги положи в църквата на неговото име през 1187 г.

Малко време след това, когато благоволи Бог да възобнови българската държава и да въздигне падналата скиния, която беше рухнала под византийското насилие, възстанови българското царство при благочестивия цар Асен, който беше наречен в светото кръщение Иван. Като развя българското знаме, той укрепил добре всички разсипани български градове, а рухналите обнови, и като препаса оръжие против гръцкото царство, покоряваше околните страни, градове и села. Като дойде до Средец и покори и него, той чу за безчислените и преславни чудеса на преподобния и затова веднага се отпрати към неговата честна църква, благоговейно целуна неговите

мощи и му се струваше, че е намерил някакво многоценно съкровище. Изпълнен с много радост и духовно веселие, той се посъветва и реши да ги пренесе в престолния си град Търново за по-голяма чест и утвърждение на своето царство. И веднага изпрати до своя патриарх господин Василий, който се намираше в град Велико Търново, следното писмо: „До всечестния Божий архиерей господин Василий, духовния отец на наше царско Величество. С Божията воля като стигнах в тези предели и влязох в град Средец, и като намерих честните мощи на преподобния отец Иван, жител на Рилската пустиня, извършили множество чудеса на изцеления, мен ми се струваше, че летя по въздуха от радост. Затова отсъдихме да дойде тук Твоят Светиня с целия църковен клир, за да пренесете с подобаващи почести тези свети мощи на преподобния отец в нашата преславна столица за похвала на целия църковен народ и за утвърждение на нашето благочестиво царство!“

Като чу това, божествения светител се зарадва духом, въздаде благодарност на Бога и веднага свика целия църковен клир и им разказа всичко. А те приеха това с топло усърдие и с удоволствие. Всички единомислено се устремиха, като че щяха да получат някакво многоценно съкровище, и скоро стигнаха в Средец заедно с патриарха. Благочестивият цар Иван Асен I с голямо внимание пригответи всичко за изпращането на светеца и всичко предаде на патриарха, като му остави на разположение триста мъжествени воители. А сам побърза да се завърне в своята си столица и започна да гради църква на името на светеца в славния град Търново, на мястото наречено Трапезица. Патриархът, като взе честните мощи на преподобния, се отправи на дълго пътешествие заедно с целия клир и с игумена на манастира на преподобния в град Средец, Иоаникий, и с всички негови монаси. Когато царят узна за приближаването на патриарха, бързо излезе насреща му до местността Кръстец с целия си синклит и като целуна с благоговение мощите на светеца, ги задържа там седем дни, докато бъде довършена църквата. И като я осветиха, с почести положиха в нея мощите на преподобния в 1195 г., където раздават различни изцеления на тези, които с вяра приближават към него: слепи проглеждат, прегърбени се изправят, неми проговарят, бесновати оздравяват и всички получават здраве от каквито и да са болести били обхванати.

Но, о пречестний Иване, изпълнено с благодатта на Светия Дух обиталище на Бога Отца и на Спасителя, който стоиш пред Царя на всичко и се наслаждаваш в светлината на единосъщната Троица, като херувим пееш заедно с ангелите трисветата песен и имаш голямо дръзновение — моли се на всемилостивия Господ да спаси твоите сродници, еднородния твой български народ, и да му покори всички врагове! Запази вратата непорочна, утвърди нашите градове, умири целия свят, а нас избави от глад и пагуба, и ни запази от нападенията на другородци! Старците утеши, младежите поучи, безумните умъдри, вдовиците помилвай, за сираците се застъпи, децата възпитай и целия твой народ запази от всякакви напасти, а в страшния съд ни избави от лявата участ и ни сподоби по твоите молитви заедно с десните овци да чуем блажения глас на Господа Христа: „Дойдете вие, благословените на Отца Ми, наследете царството, приготвено вам от създание мира!“ Защото Нему подобава слава, чест и държава в безкрайните векове! Амин!

[0] Това житие на Рилския светец е писано от св. Евтимий, патриарх Търновски, и малко преработено и допълнено с данни от другите известни жития чрез ръката на епископ Партений. Пълното заглавие е „Житие на преподобния и богоносен наш отец Иван Рилски, пустиножител и Чудотворец“. ↑

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.